

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 241 (10226)

1976 чылдың октябрь 13, среда

1925 чылда үндүрүлгөсү

Өрттө 2 көп.

Парторганизация секретары

Ээр-Хавак сүт-бараан фермазының коммунисттери Роза Хертековна Билчейни партия организациязының секретарына үш чыл улаштыр боттарының өчүт-сонгулдалыг хуралдарына сонгувушаан, аңаа бедик бүүрелди көргүзүп келгенер. Роза Хертековна коммунисттериниң ындыг улуг бүүрелин улуг-даа, биче-даа ажил-херектерге бодунун принципналды, хей-ниити ажилына идиелкейли, бедик негелделли-биле, кижилерге кичээнгеилг сагыш сагынгыры болгаш организакчы мергежилдин биле чедип алган.

Бо фермада коммунистер хей эвес, 16 киж, ыңчалзажок олар партия организациязының секретарының удуртукталыг-биле коллективтин ёзулуг дайынчы өвээ, ында бүгү ажил-херектин организакчылары болгаш башкарыкчылары болу бергенер. Олар барык-ла шупту материалдыг бүүдүрүлгенин шийтирелиг участоктарында ажилдап, бүүдүрүлгеге болгаш хей-ниити ажилына авангардчы ролун көргүзүп турар.

Партия организациязының секретарына сонгулары дээрге хүндүлүг болгаш харысалгалыг херек. Оларын хей нуруузу коммунисттериниң бүүрелин шызыттышаан, ону бедик харысалга-биле медресе билип, калбак активтин күжүнге дайнагаш, партияниң организакчы болгаш политиктиг ажилды СЭКП-ниң XXV съездинин шийтирелеринге дүүштүр организастаарын орадажып турарлар.

Ажил-херекти организастап билдир, бедик идеяни база принципналды, кижилерге сагыш чоаңгыр кичээнгеилли-биле бодунун коллективинге бедик хүндүлгөли чедип ап, хей чылдарда партия организацияларын удуртуп келген эштер бисте өвээш эвес. Оларга хамыктың мурнунда парторганизация секретарылары: «Торгалыг» совхозта — В. Б. Бюрбюну, «УТКА 25 чылы» совхозта — Н. Л. Кылын-оолду, Каа-Хемини «Коммунизмче орук» колхозта — В. М. Пироговту, Кызылда 48-ки тудуг эргелелинде И. В. Сермакынни болгаш өске-даа хей эштерни хамаарыштырып болур.

Сөөлгү чылдарда СЭКП Кызыл хоорому болгаш райкомнары партия организацияларынның секретарыларының шынар составын экижидеринче, оларның өөредилгезин организастаарын система-жыдарыпче кичээнгеилли улам күштелдирген. Мурнунда эрткен өчүт-сонгулдалыг үезинде парторганизация секретарыларына сонгуктанарының 81,7 хуузу дээди болгаш ортумак эртемниг эштер болганы, ол-ла үеде колхозтарын болгаш совхозтарын партия организацияларынның секретарыларына 80 хуу хире специалистер сонгуктаны чогууна ол дугайын бадыткап турар.

Оон-биле чергелештир партия эге организациязының секретарыларына кайы бир эштин сонгуурда чамдыкта оон политиктиг болгаш ажил-херекчи шынарын хандыр өөренип көрбейн, ажил-херекти билдирин, принципналды, политиктиг билин барымдаалайын сонгуур таварылгалар база бар. Ындыг фактылар Каа-Хемини, Улуг-Хемини партия организацияларына тургулаан. Чижээ, «Бүрөк», «Улуг-Хая» совхозтарын партия организастаарының секретарылары турган Л. И. Миков биле Н. Г. Базыр оларны шынгыс четистерин дээш өчүттүг үе доозулбаанда-ла ажилындан дүжүрген.

Амгы үеде эртин турар партия организацияларын өчүт-сонгулдалыг хуралдарына айтырыгын бо талазын кичээнгеилли күштелдирбишаан, парторганизация бүүрүзүн шынар кылдыг, дуржулгалыг болгаш ат-алдарлыг, принципналды коммунистер удурткан турар дээш сагыш салыры эргежок чугула. Партияни ажилга дуржулгалыг хоочун эштер-биле чергелештир маааа анык эштер база сонгуттурар апар. Олар чамдыкта ажилды идиелкейлиг эгелээш, баштайгы үеде кандыг бир берге таварылгалар, оон соонда суларай бээр таварылгалар база турар. Ыңчангаш секретарь бүүрүзүгө, ылангы анык эштерге СЭКП райкомнарын хун бүүр доктаамал дузазы, деткимчези херек апар, ыңчангаш олар ажилдын лейнини стилин шингээди алзын дээш партия райкомнарын талазындан оларның өөредилгезин системалыг кылдыр организастаар херек.

Секретарь кайы-даа хире дуржулгалыг инициативалыг болза, ол бүгү ажилдары чааскаан организастап шыдавазы билдиргил. Ыңчангаш ол коммунистерге, ылангы партияни активке доктаамал дайнышаан, партияниң ажилына оларны идиелкейли кириштирип, ажилга коллективтин принциптин шыгыш барымдаалаар ужурулуг. Ындыг таварылгада ол кол айтырларже кичээнгеилли күштелдирбишаан, амдыралдын көдүрүп үндүрүп турар чугула сорулгаларын чогуур өйүнде шийтирелерин бодунун шак-үезин, күжүн шың хуваап, ажиллап шыдаар.

Парторганизация секретарына улуг болгаш харысалгалыг сорулгаларын хүлээндирип турар. Коммунисттерин бедик бүүрелин үнелеп көрбүшаан, бо чугула даалганы төлөнтүп күүседир, СЭКП-ниң XXV съездинин шийтирелерин амдыралга чедиишкенин ботандыраар дээш демиселдин кезээде мурнуку одуруунга туржур оон чугула хүлээлгези болур.

Планда көрдүнмезе-даа

Оңу беш чылдың баштайгы чылының дүжүдүн ажаар талазы-биле чугула кампания бистиң республиканың девискээринде бо хүннерде дооступ турар. Ол ажилды чедиишкенин доозулганын Наз-Хемде «Тиилелге» колхоз, Чөөн-Хемчикте «Алдан-Маадыр», «Чыраа-Бажы», СЭКП-ниң XXII съездин аттыг совхозтар болгаш республикада өске-даа ажил-агыйлар СЭКП Тыва обкомунга, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелине рапорттааннар. А «Нак-Тей» совхозта дүжүт ажаалдазының канчаар чоруп турарын чулаалп бээрин совхозтун директору Анатолий Иванович ЛОМАЕВ-ТЕН бистиң корреспондентивис дилээн.

Бистиң «Нак-Тей» совхозта куш ажил-агыйлыг совхоз кылдыр өде специализациянып түннелинде, биске күрүнге тараа саар талазы-биле планын ооналда көрдүмнөөн. Ындыг-даа болза, Казакстанын партия-ажыл-агый активиниң хуралына СЭКП Төп Комитетинин Чингине секретары эш Л. И. Брежневтин чугаазына сорук кирип, кубанычтарын үлгерин эдерген бистиң совхозтун ажил-ишчилери күрүнге боттарының шынар дээш-биле тараа дужаарын шийтирлээш.

Совхозтун ишчилериниң кызымак ижини түннели бо хүннерде тодазы-биле итерээн. Күрүне шыгжамырыне бир муң ажил тода тарааны турган бис. Дүжүт ажаар ажилга Степан Санниковка болгаш Василий Чистобаевке удурткан ажаалда-транспорт отрядтары хаара түптүг.

СЭКП Тыва обком, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели сөөлгү он хонукту ша-лычты декада кылдыр чарлаан болгай. Ол эрткен хонуктарда бо ийн отрядтын аразына социалисттик чарыштын оду кытыгып, тараажылар боттарынын социалисттик хүлээлгелерин күүседири дээш шудургу ажилдаанын демделес арга чок. Оон түннелинде Василий Фёдорович Чистобаевтин ууртканы № 1 отряд тилекчи болуп үнгөн. Ук коллектив 2450 га черин тараазын кестиргеш, оон алган дүжүдүн бүрүн-биле бастырган. Бир гектардан ортумаа-биле 9 центнер тарааны алган.

Кызыл хоорайның дорт дугаар микро-району хун келген туудун-ла чараш боолу, хевир кирип бар чыдар. Мында «Кызыл тууду» эргелелинги туудуужулар база ажилдап турарлар. Оларның аразына хоочун-даа, анык-даа туудуужулар хей. Анатолий Непедаев каш чыдар мурнунда Кызылдың дортку микрорайонуң баштайгы бажымпарының таван салым турда туудуга ажилдап кирген. Анык оол ам

Бистиң совхозтун хову-шал-деринде 20 ажит комбайн тараа кезип ажилдап турар. Бо шийтирелиг өйде чылдагаан чок турар техника чок болганында сорулгалык чедиишкенин күүсөттинип тур. Никитин-биле бо хүннерде чедир 4800 гектар черин тараазын кестиргеш, оон барык шупту-зун бастырылыс. Ам 800 хире гектар черин кызыл-тазын кестирери аркан. Ону чоокку хүннерде доозуптар бис.

Бистиң чүрүвустун мурнакчы ажил-агыйларының баа республиканың дээр колхоз болгаш совхозтарынның үлгерин эдерген көк-тейжилер бо чылын бир гектардан 10 центнер дүжүтүп алган. Оон-биле чергелештир бо чылып бистиң ажил-агыйлыгын ишчилери 970 тонна үрезини келир чылга белеткээр планын. Ону 1000 тонна кылдыр күүсөдип алдымыс. Үрезин, арылаары ам-даа уламчылап турар.

Ам бистиң мурнувуста туруп турар сонгаарлатынмас айтыры — кыштаглаашкында белеткел. Ол ажилга совхозтун ишчилери база шудургу кирип, социалисттик чарыштын одун калбартканнар.

КУШ-АЖЫЛЧЫ ТИЛЕЛГЕ-БИЛЕ!

СЭКП Эрзин райкомунуң бирги секретары эш А. Ч. МОНГУШКА

Райкууском даргазы эш Н. Б. ТЫРТЫК-КАРАГА

Эрзин эштер! СЭКП-ниң область комитети, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели районнуң колхозчуларынга, колхозтарынга, удуртукчуларынга болгаш специализация, партия-совет органның дүжүт ажаалдазын доосканы-биле халбаштыр изиг байыры чедирип тур. Эрзинниң чер ажилдаачылары бо чылын багыт эвес дүжүтүп ажаап ап, 1977 чылдың үрезинин доозу-биле уруп алган болгаш Тес-Хем районнуң ажил-агыйларына тараа культураларын үрезинин урар талазы-биле улуг дузаны чедирип, Төзүн чуртун шыгжамырыне 880 тон-

на тарааны уруп, нитиниң малын четир сангыт тараа фуражын белеткээш, күрүнеге тараа дужаарын ам-даа үргүлчүлүп турар. Районнуң чедип алган чедиишкенинги малчынар улуг салышынын кирип, сүт дужаарынын чыл планын 108 хуу, дүктү—117 хуу күүсөткеш, тос айларның планындан ажыр 2187 центнер ээтин күрүнге сатканнар. Эрткен чылга деңизерге, мы-йыстыг боа мал—12,6 хуу, хой болгаш өшкү—8,3 хуу, чылгы мал—10,7 хуу немей ескен.

Районнуң нөдөз ишчилери

октябрь 20-ге чедир күсүк хову ажилдарын болгаш мал кыштаглаашкыны белеткелди бүүрүн-биле дооснаш, Октябрьның Социалисттер Улуг революциянын 59 чыл юнга уткуштур күрүнге эът садарынын чыл планын күүсөдир деп хүлээлгени алган.

Районнуң ажил-ишчилери ажилдык бедик темпизин кошкатпайн, ону беш чылдың баштайгы чылын чаа-чаа куш-ажылчы чедиишкенин-биле доозар дээриниң планын обкому, республиканың Министрлер Чөвүлели бүүрелин илергейлеп тур.

СЭКП ТЫВА ОБКОМУ

ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

Каа-Хем районнуң «Тиилелге» колхозунуң баштаар чериниң даргазы эш В. М. РЫЖОВКА

Партком секретары эш Т. С. САЛЧАККА

Көдээ Совет куускомунуң даргазы эш Ф. В. ТОЛМАЧЕВКА

Профвилел месткомунуң даргазы эш Л. А. БОРТНИКОВАГА

Эрзин эштер! СЭКП область комитети, республиканың Министрлер Чөвүлели «Тиилелге» колхозтун коммунисттеринге, комсомолчуларына, бүгү ажил-ишчилеринге кайгамчыктыг куш-ажылчы тилелге-биле — дүжүт ажаап алышынын чедиишкенин доосканы-биле болгаш күрүнге тараа садарынын талазы-биле социалисттик хүлээлгелерин күүсөткенин халбаштыр изиг байыр чедирип тур.

Механизаторлар болгаш бүгү ажил-ишчилер 5600 гектар шөлүгү черин тараа культураларын организастыг дооскан. Гектар бүүрүндөн 16,8 центнер тарааны ажаап алган, ол болза алган социалист хүлээлгелеринде элзэн хей болуп турар. Ол чорук күрүнге 1950 тонна тараа садар планын тургаш, 5313 тон-

наны садар, 1977 чылдың дүжүдүгө үрезинерин доозу-биле урар база нитиниң малын четир сангыт фураж-биле хандыр арганы колхозка берген. Бодун мал чевин белеткээр талазы-биле ооналда база күүсөттинген.

Колхозтун малчынары база шалыпчы ажилдааннар. Сүт садарынын чыл планын 102,7 хуу, дүктү 105,4 хуу, эът садарынын тос айлар иштинде планын 104,5 хуу күүсөткенер.

Чедип алган чедиишкенин чер ажилдаачыларының, малчынарынның куженишкенин куш-ажылчыны, партия, профзаилел, комсомол организастаарының, колхозтун удуртукчуларының болгаш тускай эртемниглериниң политиктиг, организастаарының түннели болган.

Колхозтун ажил-ишчилери

чоокку хүннерде бүгү күсүк хову ажилдарын доозар, кышка чогуур үезинде белеткеш, бо чылдың декабрь 15-те эът садарынын чыл планын күүсөдир, чыл төнчүзүнге чедир планга немештир 150 тонна сүтү садар деп хүлээлгени алган.

СЭКП обкому, республиканың Министрлер Чөвүлели колхозтун коллективин күрүнге мал ажилчыны продуктуларын саар талазы-биле алган хүлээлгелерин күүсөдир, нөдөз ажил-агый продукцияны бүүрү хевирлерин бүүрерин көвүдөдирине болгаш садарыне бүгү күштерин мобилизастаар, оон-биле СЭКП-ниң XXV съездинин шийтирелерин ботандыраарга бодунун салышынын кирип дээринге бүүрелин илергейлеп тур.

СЭКП ТЫВА ОБКОМУ

ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

ТЫВА-ХАКАСИЯ

(9 айларның түңнели)

	Тыва АССР		Хакас авт. обл.	
	хуу биле план күүсөдир	1975 чылга 1976 чылга хуу биле	хуу биле план күүсөдир	чыл хуу биле
Улетпур				
Продукцияны сайгары	98	105	102	116
Куш-ажылдык бүүрүчүлүгү	97	96	101	112
Тууг				
Бүгү черлерден капитал салышыны	85	104	88	107
Керээлиг ажилдарын кемчээли	89	104	98	105
Куш-ажылдын бүүрүчүлүгү	101	103	101	103
Чуртталга бажымпарын ажилгалга киригени	74	108	100,7	86
Транспорт				
Нити ажилгал автотранспертунуң чүгүн сөөртүлгези (тонна-биле)	99,4	111	100,8	113
Амдырал хандырылгасы				
Чурттакчы чыга амдырал хандырылгасы	99,6	104	102	108
Оон иштинде нөдөз черлерге	93	102	101	111
Садыг				
Урмектеп садар бараан саарылгасы	101	104	100,3	104
Нөдөз ажил-агый продукциязын садары (немелде ооналдалыг план)				
Эът	107	126	109	124
Сүт	100,4	98	104	101
Дук	109	105	111	102
Мал чевиниң продуктулуу				
Бир инекке оонаштыр сүт саалдазы (кг)	1284	99,2	1722	80
1 мыс дагааның чуурга бээр (кезек)	117	82	178	74
Органиктиг чедиишкелерин киригени (муң тонна)	149	89	826	97

Кыштаглаашкын — хуннуң айтыры

ХЫНАМЧАЛЫГ БЕЛЕТКЕНИРИ ЧУГУЛА

Көдээ ажил-агый талазы-биле кайгамчык улуг сорулгалар СЭКП-ниң XXV съездинин төгүлүгү шийтирелеринде айтылган. Ол сорулгаларын ботандыраарына өвээш-биче-даа бол куш-ажылчы үлүгү кирир дээш бистиң коллективтиң ажил-ишчилери бир демин ажиллап турар. Сүт бүүрелрин көүдөлдир, күрүнеге бараанын сүтү садарын хуусаа бетинде чедиишкенин күүсөдир дээш «Искра» колхозтун Арыг-Бажы сүт-бараан фермазынын коллективин-биле социалисттик чарыштыг бис.

Оңу беш чылдың баштайгы чылынын тос айларын куш-ажылчы эдгээ доозула. Сүт бүүрелериниң база ону күрүнге садарын талазы-биле алган ооналдалыгы ботандырап дээш саанчы, калдарын бүүрүзү кызымак ажилдаан. Аялынын турар хемчег-

лер, нитиниң херээ дээш кижилер бүүрүзүн ажилга турар соруктуу коллективке куш-ажылчы чедиишкенин бөдүрүп келген. Коллектив тос айларда 540 тонна сүтү саап, күрүнеге 465 тоннамын саткан. Ыңчангаш сүт бүүрелерин көүдөлдөш, күрүнеге октябрь 1-ге чедир пландан ажыр 246 центнер бараанын сүтү бердире. Бир инекке оонаштыр 2001 килограмм азы эрткен чылын бо үезинде элзэн 127 килограмм хей сүт садыган. Социалисттик чарышка куш-ажылчы көрүлгелери-биле Дүктүг Олар, Долума Монгуш, Шет Куулар, Зоя Монгуш, Мочаа Монгуш болгаш оон-даа өскөдөр тергилеп турар.

Бистин мурнувуста ам салымпын турар чугула болгаш харысалгалыг сорулгаларын бирөөн — кышка чугула талазы-биле хынамчалыг белеткери.

Кыштаглаашкында белеткелди кол үнденин болур мал чевиниң белеткелинге багыт эвес кириштинес. Боттары-выстын күжүвүс-биле 75 тонна сенини кезип, белеткел кыштагда чедирип алган бис. Ферманың базазында ам нитин-биле 160 тонна сенин, 500 тонна сенаж, 3400 тонна силос белеткетиңер. Беш кезек одала системазына ажиллап 50 кубометр топкакты чыгын тайгага хал белеткеш, левексөөрде чедирген. Оон-биле калы ажилдаачылар боттарынын бажымпарыга хергелер кургаг топкакты база белеткеш. 100 тонна хамурдашты сөөртүлгезин ам түлүк, удакы доостур.

Кыштаглаашкында белеткелде база бир чугула чүве — калжа-турлагын шынарын септеп белеткери. Бо ажилды нити күжүвүс-биле белеткел алырынга чакчымак бис.

Саанчылар, калдарылар, бызаа ажалачылары калжааларын септеп чыгыштарынче организастыг кирген. Бирээнге-де 200 инек кирер метаназастагынын ийн калжааны цементтөөн шалаларынн хорлу берген черлер септеттиген. Саар инек турар калжаалар үрмек септелген база доозулган. Төрүр инек кирир болгаш чаш бызаа зоруктурар калжаада чыгыштарын доостур чокчулаан. Кызыл-булуунун шалазын бузааш, чугаагааш, көскү агитациянын бүгү хевирлерин-биле дерип экижиген.

Кышкы үеде кургаг өдөктин чугулазын көргөш, нити куш-биле 60 тонна өдөкти белеткеш, ол-биле дүшпөс черге каалагалаан. Оон-биле калы инек калжааларына хергелер хынамчалыг белеткери үргүлчүлүп турар. Калжааларын болгаш ферма девискээрин ий-

зы бүүр аарыларга удур дезинфекциялап, инектерин бир ууза, бызаа болгаш молдурларын ийн ууза чуудалга кириген.

Кыштаглаашкында белеткелде ам-даа шалкынчылай турар ажилдар хей. Калжааларын нити, дашты чугаалаттырмаан. Чугай, кисточалар безин ам-даа безин эвес. Чамлык калжааларын хаалааларын, шалгаларын салзаларын урелик хевээр. Ону кылырынга материаллар чедиишес. Одалга четкинде үрезиниң чок-даа болза, оларның канчаар ажилдарын хынал, шенелелер чорутууш. Эрткен чылын ажилдаага кирген манзан кылыр кезеке база элзэн септелге чорудары негеттинип турар.

Кышкы үеде сүт саалдазын куудатпайн, харын, улам өстүрелерге эки белеткелди кыштаглаашкынын ужуруд-

зазы улуг. Ыңчангаш ферма ажилдаачылары кыштаглаашкыны шудургу белеткелди, бодунар-ла хемчеглерин ап турар. Ыңчалаа-да кышкы үеде биске сүтүн бот-унее-нин улгаларын болгаш сүт чарыгдалынын көүдөдир чайлаш чок. Оон чылдаганы — фермада одалга системаларын чангыс айландыр төптүтпөөн. Оон харазы-биле бар турар беш кезек системаларга кыш дургууна он ажил одалгы ажилдаар, хей хамурдаш, сүт база парылгалар. Совхоз дирекциязы ферма одалга системанын төптүлдер талазы-биле хемчегни моон сонгаар алыр ужурут.

Алдын-кыс МОНГУШКА, СЭКП-ниң XXII съездин аттыг совхозтун Дөргүн сүт-бараан фермазынын эргелелин, ССР-ниң Дээди Советиниң депутаты.

Ш ы н

